

Asia: VN/23361/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle Rikosseuraamuslaitoksen organisaation ja rikosseuraamusalan koulutusjärjestelmän uudistamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Pidän rikosseuraamusalan koulutusjärjestelmän kehittämistä ja joustavoittamista lähtökohtaisesti perusteltuna, erityisesti tilanteessa, jossa Rikosseuraamuslaitoksen henkilöstötarve kasvaa ja toimintaympäristö muuttuu. Esitysluonnoksessa ehdotettu mahdollisuus suorittaa rikosseuraamusalan tutkinto työn ohessa voi parhaimmillaan tukea rekrytointia ja sitoutumista alalle.

Samalla katson, että esityksessä ei riittävästi tunnisteta eikä ratkaista työpaikkaohjaajien työn merkittävää lisääntymistä ja siihen liittyvää kuormitusta. Koulutusuudistus siirtää yhä suuremman osan oppimisesta, ohjauksesta ja osaamisen arvioinnista työpaikoille, mikä käytännössä tarkoittaa huomattavaa vastuun kasvua työpaikkaohjaajille. Tämä vastuu kohdistuu henkilöihin, joiden päätehtävä on jo valmiiksi vaativa ja kuormittava, ja joiden työaika kuluu ensisijaisesti perustehtävän hoitamiseen turvallisuuskriittisessä toimintaympäristössä.

Erityisen huolestuttavana pidän sitä, että esityksessä ei riittävästi käsitellä sitä, miten työpaikkaohjaajien pedagoginen osaaminen varmistetaan. Hyvä ammatillinen osaaminen ei sellaisenaan tarkoita valmiutta ohjata, opettaa ja arvioida toisen osaamista tavoitteellisesti. Työpaikkaohjaus edellyttää pedagogista ymmärrystä, kykyä antaa rakentavaa palautetta, tunnistaa oppimisen haasteita sekä arvioida osaamista yhdenmukaisilla ja oikeudenmukaisilla kriteereillä. Mikäli työpaikkaohjaajille ei tarjota systemaattista koulutusta ja jatkuvaa tukea tähän tehtävään, vaarana on, että ohjaus ja arviointi toteutuvat hyvin eri tavoin eri yksiköissä ja eri ohjaajien toimesta.

Lisäksi on syytä kysyä realistisesti, kuinka moni työpaikkaohjaaja/perehdyttäjä on tosiasiallisesti valmis ottamaan vastaan huomattavasti kasvavan ohjausvastuun oman työnsä ohella. Ohjaustehtävä

edellyttää aikaa, keskittymistä ja jatkuvaa vuorovaikutusta opiskelijan kanssa. Jos tämä työ tehdään muun työn lomassa ilman selkeää resursointia ja työajan järjestelyjä, vaarana on, että ohjaus jää väistämättä toissijaiseksi tai koetaan kohtuuttomana lisäkuormituksena. Tämä voi heikentää halukkuutta toimia työpaikkaohjaajana ja johtaa tilanteeseen, jossa ohjausvastuu kasaantuu harvoille, jo valmiiksi kuormittuneille työntekijöille.

Pidän myös välttämättömänä, että koulutusuudistuksessa varmistetaan kaikkien vartijakokelaiden yhdenvertainen lähtötaso riippumatta siitä, suorittavatko he tutkinnon perinteisessä muodossa vai työn ohessa. Rikosseuraamusalan koulutuskeskus on tähän asti tarjonnut yhtenäisen, valtakunnallisesti yhdenmukaisen perustan ammatilliselle osaamiselle, toimintakulttuurille ja eettisille valmiuksille. Tätä tasalaatuisuutta ei tule vaarantaa siirtämällä koulutuksen painopistettä liiaksi työpaikoille, joiden toimintaympäristöt, resurssit ja ohjausvalmiudet vaihtelevat merkittävästi.

Ilman vahvaa keskitettyä ohjausta ja selkeitä valtakunnallisia vaatimuksia on todellinen riski, että vartijakokelaiden osaaminen ja valmiudet eriytyvät sen mukaan, missä yksikössä he työskentelevät ja kuka heitä ohjaa. Tämä ei ole yhdenvertaisuuden eikä turvallisuuden näkökulmasta hyväksyttävää. Koulutuskeskuksen rooli koulutuksen sisällöllisen laadun, pedagogisen yhtenäisyyden ja osaamistason varmistajana tulee säilyttää vahvana myös uudessa koulutusmallissa.

Yhteenvedona totean, että koulutusuudistus edellyttää onnistuakseen selkeitä ja sitovia ratkaisuja työpaikkaohjaajien pedagogisen osaamisen varmistamiseen, ohjaustyön resursointiin sekä koulutuksen valtakunnallisen yhdenvertaisuuden turvaamiseen. Ilman näitä ratkaisuja riskinä on henkilöstön kuormituksen kasvu, ohjaushalukkuuden heikkeneminen sekä koulutuksen laadun ja yhtenäisyyden rapautuminen, millä olisi suoria vaikutuksia Rikosseuraamuslaitoksen perustehtävän turvalliseen ja vaikuttavaan hoitamiseen.

Haapala Sara
Rikosseuraamuslaitos - Rikosseuraamustyöntekijä, työpaikkaohjaaja,
Mikkelin vankila